

Scholen kunnen onderling nog veel van elkaar leren. Maar dat leren van elkaar loopt ook dwars door elkaar, blijkt uit ervaring. Zeker als de samenwerking niet helder is of als niet de juiste of misschien te veel of te weinig scholen aan tafel zitten. Maar hoe kun je dan wel beter samenwerken met andere scholen en instanties? "Ken je regionale netwerken en de overkoepelende metanetwerken – de zogeheten subnetwerken tussen scholen", stelt samenwerkingsexpert Esther Klaster.

Met welke andere scholen kun je samenwerken als je een ICT-project in de klas wilt starten? Welke onderwijscentra in de buurt zijn het schoolvoorbeeld van kennisdeling over mediawijsheid? En hoe kom ik erachter of mijn collega-docent misschien lid is van een discussiegroep over het belang van online lesmethodes? Vragen die dankzij Esther Klaster steeds beter te beantwoorden zijn. Ze is adviseur samenwerken en netwerken bij Common Eye, een adviesbureau op het gebied van samenwerkingsverbanden. Ze deed promotieonderzoek naar regionale netwerken binnen onderwijs en arbeidsmarkt in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Aansluitend vroeg het Platform Bèta Techniek haar om de huidige regionetwerken van middelbare scholen in Nederland in kaart te brengen. Ze geeft graag inzicht in de inventarisatie die ze maakte en die ze eerder deelde op de landelijke conferentie VO-HO netwerken.

Klaster: "Veel mensen denken bij het woord netwerken aan lobbyen. Maar ik heb me gefocust op schoolnetwerken als zelfstandig naamwoord; op samenwerkingsverbanden tussen middelbare scholen. De aanleiding hiervoor vloeit voort uit het onderzoek waar ik op promoveerde. Als het ministerie van OCW een projectsubsidie uitlooft, gebeurt dat steeds vaker langs de route van regionale netwerken. Bijvoorbeeld voor een project om vroegtijdige schoolverlaters te ondersteunen of voor digitalisering in het onderwijs. Het viel me op dat je in al die verschillende netwerken in veel gevallen steeds bij dezelfde beleidsmedewerkers, schoolbestuurders en onderwijsmanagers terecht komt. Ongeacht vanuit welke hoek of met welke vraag je een bepaalde regio aanspreekt, je hebt steeds met dezelfde actieve organisaties en individuen te maken. Dat deze scholen elkaar dus rondom allerlei netwerken en samenwerkingsverbanden steeds weer tegenkomen, creëert kansen voor verbinding, vooral omdat veel netwerken elkaar ook thematisch raken. Zo zijn er per regio vaak meerdere netwerken

Esther Klaster:
"Scholen kunnen beter samenwerken dankzij regionetwerken"

Esther Klaster werkt als adviseur samenwerken en netwerken bij Common Eye. Zij promoveerde cum laude op een proefschrift over regionale netwerken op de beleidsterreinen onderwijs en arbeidsmarkt.

Wat is de Kenniskring ICT & Onderwijs?

De Kenniskring ICT & Onderwijs is een netwerk om kennis te vergaren en te delen op weg naar de volgende generatie ICT op school. Het netwerk richt zich op ICT'ers, ICT-eindverantwoordelijken en bestuurders van scholen die klant zijn van SLBdiensten, waarbij een groep van deskundigen ter beschikking staat om u te adviseren, inspireren en informeren over hoe u de stappen zet om uw ambities te realiseren.

Wat houdt deelname in?

- Ervaringen delen, kennis vergaren en waardevolle samenwerkingsverbanden met andere scholen aangaan.
- Altijd als eerste betrokken zijn bij nieuwe ontwikkelingen zoals try-outs van trainingen en technologie in de toekomst, zoals bijvoorbeeld de HoloLens.
- Deelname aan exclusieve sessies waaronder een studiereis.
- Toegang tot een online community (Yammer) waar het leggen van contacten en uitwisselen van kennis en ervaring ook buiten de bijeenkomsten doorgaat.

Voor meer informatie

Op slbdiensten.nl/kenniskring vindt u alle informatie over de Kenniskring. Paulien Lakeman, Relatiemanager, kunt u ook altijd bereiken met vragen over dit netwerk. U kunt haar bereiken via paulien.lakeman@slbdiensten.nl of telefonisch via 020-4201396.

Agenda 2018

Datum	Tijd	Evenement	Plaats
1 februari 2018	13.00 - 17.00 uur	Bijeenkomst 1	Amsterdam
Maart/april	9.00 - 17.00 uur	Sessie Brown Paper Company	Bilthoven
21 juni 2018	9.00 - 13.00 uur	Bijeenkomst 2	Locatie school
13 september 2018	13.00 - 17.00 uur	Bijeenkomst 3	Locatie school
27 september 2018	13.00 - 17.00 uur	Sessie: bestuurders rond de tafel	n.t.b.
Oktober/november	n.t.b.	Tweedaagse studiereis	n.t.b.
13 december 2018	13.00 - 17.00 uur	Bijeenkomst 4	Locatie school

die techniekonderwijs bevorderen. Dat slimmer organiseren zorgt voor minder drukte voor scholen en meer efficiency. Daarom wilde ik kijken in hoeverre huidige en schoolnetwerken zijn te verbinden en te verknopen."

Hieraan ging nog een ander probleem vooraf dat ze wilde aanpakken met de inventarisatie: "Ik heb voorbeelden gezien waarbij subsidie aan een digitaliseringsproject voor scholen werd gegeven en het project na de impulsfinanciering stopte. Dit terwijl er genoeg scholen in andere netwerken tegen hetzelfde aanliepen en best bereid zouden zijn om de krachten te bundelen. Maar dan moeten ze elkaar wel eerst kennen."

Regio's in kaart brengen met een netwerkbril

"Om een goed overzicht te krijgen, moest ik eerst onderzoeken welke soort netwerken er bestaan", vervolgt Klaster. "Ik heb als het ware foto's gemaakt van de verschillende regio's in Nederland vanuit een netwerkbril. Want een compleet regionetwerk in het voortgezet onderwijs was er nog niet. Ik heb gekeken naar waar de netwerken geografisch liggen, hoe de overlap is en hoe de samenwerking is georganiseerd. Door deze informatie om te zetten in infographics, kun je eenvoudig zien welke scholen in welke netwerken het beste georganiseerd zijn."

Klaster bracht 338 onderwijsnetwerken in kaart, bestaande uit in totaal 1.432 schoolvestigingen, verdeeld over 35 regio's. Hier kwam uit naar voren dat iedere regio gemiddeld 46 netwerken herbergt. Ze onderscheidt op basis van haar onderzoek vier soorten regio's: versplinterde regio's, nauw verbonden regio's, regio's

die eigenlijk bestaan uit een aantal subregio's en regio's waar een paar geclusterde scholen samen centraal staan en de rest op sleeptouw nemen. Juist die laatste groep is interessant voor netwerkcoördinatoren en beleidsmakers. Als je weet dat in bepaalde regio's de voortrekkers zitten binnen een bepaald kennisthema dan kun je hen aansturen om de hele regio mee te krijgen."

Lelystad bij Utrecht & Almere bij Amsterdam

Uit Klusters onderzoek blijkt verder dat een gemiddeld netwerk uit twintig schoolvestigingen bestaat, waarbij een gemiddelde

"Een middelbare school die centraler binnen een netwerk valt dan een andere school scoort hoger op studiesucces"

schoolvestiging zelf aan vijf netwerken deelneemt. "Als je al deze zaken in kaart brengt en visualiseert kun je bijzondere verbanden leggen. Zo is de regio Flevoland erg verdeeld. Waar Almere en Lelystad in iedere bestuurlijke indeling samen onder deze provincie vallen, is Almere sterker georiënteerd op netwerken in Amsterdam. Dit terwijl Lelystad met haar netwerken een grote focus heeft op de stad Utrecht. Als je dat weet, dan kun je de regio misschien beter

opnieuw opdelen en verbindingen aan elkaar knopen. Daarnaast is er enorm veel overlap.

Gemiddeld zien de in totaal 1.432 schoolvestigingen elkaar in maar liefst negen verschillende netwerken. Op basis van haar onderzoek roept Klaster dan ook op om op basis van haar netwerkoverzicht vooral te kijken welke samenwerkingen er al zijn. "Er zijn zoveel onderwerpen en thema's die aansluiten bij bestaande netwerken zonder dat er weer nieuwe stuurgroepen of regioverbanden nodig zijn. Onderwijsorganisaties en bestuurders kunnen beter samen een agenda verbreden dan een nieuw netwerk oprichten. Want net zoals bij veel andere sociale domeinen in de publieke sector zijn er zoveel initiatieven die elkaar regio- en thema-overstijgend kunnen ondersteunen."

Verband regionetwerk en studiesuccessen

Naast dat het onderzoek van Klaster inzichten geeft in de rol van scholen binnen netwerken, heeft het ook wetenschappelijk interessante aspecten: "We hebben het verband tussen de positie van scholen in regionale metanetwerken in verband gebracht met het studiesucces van leerlingen. Hierbij werd het studiesucces getoetst op basis van slagingspercentages en het gemiddelde cijfer van schoolexamens en centrale eindexamencijfers. De uitkomst was dat een middelbare school die centraler binnen een netwerk valt dan een andere school iets hoger scoort op studiesucces. We ontdekten dat ongeveer 7% van het studiesucces beïnvloed wordt door een combinatie van netwerkparticipatie en andere factoren, zoals schoolniveau. Dat lijkt een klein verschil, maar uit wetenschappelijk

onderzoek blijkt dat studiesucces voor circa 60 tot 80 procent afhankelijk is van genen. Oftewel van de 20 procent waarin studiesucces beïnvloedbaar is, is een vijfde te beïnvloeden door de positie van je school in een netwerk."

Dit geeft ruimte voor verder onderzoek. Zo zou je kunnen nagaan of de mate waarin een school investeert in IT in combinatie met een sterke positie in een regionetwerk nog meer doet voor studiesuccessen. Deze uitkomst geeft niet alleen nuttige informatie aan scholen. Het is ook een primeur. Klaster publiceert deze bijzondere wetenschapsresultaten binnenkort in wetenschappelijke vakbladen. "Sinds er een positief verband is tussen een actieve rol binnen een regionaal schoolnetwerk en de studieresultaten, kunnen scholen hier bewust op inspelen. Het kan schoolleiders en docenten sterken om ruimte en tijd af te dwingen om meer aan netwerken deel te nemen."

Definitie

De definitie van netwerken binnen Klusters' onderzoek: Een samenwerkingsverband telt in het onderzoek als een netwerk als er minimaal drie middelbare scholen onderdeel van zijn; buiten eventuele derde partijen, zoals gemeenten en bedrijven. En als het een netwerk is dat herkenbaar is voor de buitenwereld, bijvoorbeeld door een naam, een logo en/of website. Informele netwerken tussen docenten worden op deze manier uitgesloten.